

Wat zegt de Bijbel in Gods Naam?

Nieuwe bijbeluitleg en hedendaags godsgeloof

Voorwoord

Het is meer dan dertig jaar geleden dat ik het boek *Wat zegt de Bijbel in Gods Naam? Nieuwe bijbeluitleg en modern godsgeloof* schreef. Het heeft indertijd veel stof doen opwaaien, getuige de honderden brieven die ik ontvangen heb, de vele recensies in kranten en allerlei tijdschriften, de lovende en veelal boze ingezonden brieven en de stroom uitnodigingen voor lezingen. Na de zesde druk (1984) is het boek niet meer herdrukt en uiteindelijk uit de handel genomen. Omdat er nog steeds vraag naar is, heb ik besloten de laatste druk vrijwel ongewijzigd op internet te publiceren als een tijdsdocument en voorloper van mijn latere boeken, [Zin en onzin over God](#) (1994) en [Zin en onzin rond de Bijbel](#) (2000).

Dit boek is gegroeid uit een jarenlang bezig zijn met vragen betreffende de Bijbel, God en het geloof. De directe aanleiding tot het schrijven van een boek over de uitleg van de Bijbel en het hedendaagse godsgeloof zijn de ervaringen die ik in de afgelopen jaren heb gehad tijdens gesprekken met mensen naar aanleiding van lezingen mijnerzijds over de moderne bijbelwetenschap en het geloof in God. Het is mij telkens weer gebleken dat mensen niet alleen behoefte hebben aan informatie over het eigentijdse verstaan van de Bijbel, maar vooral ook aan een handreiking voor de bezinning op de consequenties die de nieuwere bijbeluitleg heeft voor ons geloof.

Met name op grond van een serie lezingen in de Dr. J.H. Bavinck Bijbelschool te Groningen, gevolgd door andere in de omgeving, evenals een aantal gemeente-avonden van de Hervormde Gemeente in mijn woonplaats Haren rond het thema 'modern mens zijn en in God blijven geloven', bereikten mij vele verzoeken er een boek over te schrijven. Toen er ook een dergelijk verzoek kwam van de kant van de uitgeverij Boekencentrum, ben ik serieus aan het werk gegaan om de materie, waarmee ik de afgelopen tijd intens bezig ben geweest, te publiceren.

Bij de eerste bespreking met de uitgever is het mij duidelijk geworden, dat wat ik te berde wilde brengen te veel zou zijn voor de beoogde handzame publicatie. Daarom is besloten de stof, die in dit boek alleen heel summier of helemaal niet aan de orde komt, onder te brengen in twee verdere boeken, het ene specifiek over de Bijbel - zijn ontstaan, eigen aard en kerkelijk gebruik - en het andere over actuele theologische vragen -, kwesties die hier niet afdoende behandeld konden worden. Deze werkwijze geeft mij niet alleen meer armslag, maar ook de gelegenheid reacties van de lezers op te vangen en te verwerken.

Dit eerste boek heeft een nogal vertrouwelijk, persoonlijk karakter gekregen, doordat ik geprobeerd heb de lezer iets te laten zien van de weg die ik zelf heb afgelegd: van mijn vroeger kinderlijk geloof, gegrond op een letterlijk verstaan van de Bijbel, tot mijn huidig godsgeloof. Deze weg is het beste te omschrijven als een voortdurend proces van confrontatie tussen de traditioneel kerkelijke bijbelopvatting en de moderne Bijbelwetenschap.

In dit proces heb ik geleerd hoe noodzakelijk het is de resultaten van de wetenschap te integreren in het persoonlijke geloof. Dit schijnt heel veel mensen, voor zover zij dat geprobeerd hebben, niet gelukt te zijn en nog steeds niet te lukken. Sommigen gaan de confrontatie tussen wetenschap en geloof uit de weg door de resultaten van de Bijbelwetenschap te negeren en krampachtig vast te houden aan traditionele opvattingen over de Bijbel. Voor anderen had deze confrontatie tot gevolg dat zij niet langer op de traditionele manier konden blijven geloven, waardoor zij min of meer ontredderd zijn of 'randkerkelijk' zijn geworden of helemaal afgegeden zijn in de richting van het atheïsme. Ik ben er hoe langer hoe meer van overtuigd geraakt dat een verkeerd lezen en verstaan van de Bijbel er de oorzaak van is dat mensen moeite hebben met het geloof in God. Daarom zie ik het als deel van mijn taak als bijbelgeleerde om mensen te helpen tot een nieuwe oriëntatie te komen zowel ten aanzien van de Bijbel als wat de eigen godsvoorstelling betreft.

Door de Bijbel anders te lezen - en dit betekent: niet meer naïef - kunnen wij anders in God geloven. Voorwaarde is echter dat wij met de moderne bijbelwetenschap in zee durven gaan en bereid zijn achterhaalde voorstellingen betreffende God en de Bijbel overboord te gooien. Alleen op deze wijze kunnen wij volledig modern mens zijn en in God (blijven) geloven. Wij zullen ontdekken dat de wetenschap ons enorm kan helpen om de dingen waar het op aankomt te onderscheiden, zodat wij het wezenlijke kunnen behouden en het onwezenlijke en het onware afstoten. Door ons de Bijbel op een wetenschappelijk verantwoorde wijze te laten uitleggen, zullen wij tot verrassende nieuwe inzichten komen, niet alleen betreffende de ware toedracht van zaken rond het ontstaan van de Bijbel, maar ook met betrekking tot de heel eigen manier waarop de Bijbelse schrijvers hun geloof in God en zijn handelen tot uitdrukking hebben gebracht.

Vanuit mijn contact met mensen zowel binnen als buiten de kerk is het mij steeds opgevallen hoe bitter weinig resultaten van de bijbelwetenschap enigszins tot het grondvlak van de samenleving doorgedrongen zijn. Er is wel een zekere 'bijbelkennis' aanwezig, maar echte kennis van de Bijbel en zijn achtergrond ontbreekt vaak in hoge mate. Daarom is er een hoogst ongelukkige vervreemding van de Bijbel ontstaan, een vervreemding die in de hand gewerkt wordt door ondeskundige bijbeluitleggers die met hun kwakzalverij bij vele moderne mensen helemaal de deur dicht doen.

Dit boek is een pleidooi van een bijbelgeleerde gericht aan lezers van de Bijbel om de bijbelwetenschap nu eens eindelijk serieus te nemen. Dit impliceert tegelijk een oproep aan theologen om uit de resultaten van de bijbelwetenschap de nodige consequenties te trekken, die relevant zijn voor de kerkelijke leer betreffende de Bijbel en voor de kerkelijke theologie in het algemeen.

Haren, februari 2011

Inhoudsopgave

1. Verantwoording van een bijbelgeleerde

Puin ruimen en wederopbouw
Moeder, wat is een wordenkan?
Kunnen bijbelse slangen spreken?
Wat is eigenlijk kinderlijk geloof?
Overdracht en spreiding van kennis

2. Bijbelwetenschap en bijbelgeloof

De Bijbel zomaar voor iedereen?
Oppervlakkige kennis en kwakzalverij
Argwaan tegen wetenschap
Opkomst van het fundamentalisme
Wetenschap contra geloof?
Confrontatie
Bijbeluitleg: werk van de geest?
Wat wil de bijbelwetenschap?
Bijbelgetrouw

3. Waar blijven we dan?

Een kwestie van overstappen
De Bijbel herontdekt
De Woord-theologie van Barth
De 'God-is-dood' ideologie
Het menselijke van de Bijbel
Door God geïnspireerd?
Lees wat er staat!
Lees! Er staat niet wat er staat!
Een nieuwe oriëntatie

4. De oud-Israëlitische godsvoorstelling

'God' heeft een geschiedenis
Godsopenbaring of godskennis?
De bijbelse manier van spreken over God
De oorsprong van Israëls godskennis
Wie is als Jahwè?
Was Jahwè de God van Abraham?
Was Jahwè de nationale God van oud-Israël?
Perspectief

5. Over het spreken van God gesproken

God sprak bij wijze van spreken
Hoe komen Godswoorden tot stand?
Hoe sprak God door de profeten?
Het spreken van God: een zaak van geloof

6. Modern mens zijn en in God blijven geloven

Een nieuwe theologische oriëntatie
Een pleidooi voor God?
Hoe stel ik mij God voor?
Wij hebben God weggepresteerd
Menselijke vrijheid, het lijden en het kwaad